

Kurzusleírás (tematika)

A kurzus neve: Speciális kutatás: tér

A kurzus címe: **VÁROS -szövet, -réteg, -kép, eszme**

A kurzus oktatója/i, elérhetősége(i): Haba Péter; phaba@mome.hu, phaba@g.mome.hu

Kód: M-DE-102	Tantervi hely: MA, DE	Javasolt félév: 1.	Kredit: 5	Tanóraszám: 3
Kapcsolt kódok: –	Típus: előadás és szeminárium	Szab.vál-ként felvehető-e? Igen	Szab.vál. esetén sajátos előfeltételek: nincs	

A kurzus kapcsolatai (előfeltételek, párhuzamosságok):

–

A kurzus célja és alapelvei:

A kurzus a város mint komplex térrendszer elemzésével, a városi tér értelmezésével foglalkozik. Az előadások és a szemináriumi foglalkozások elsősorban arra fókuszálnak, hogy e történeti folyamatok során kialakult térrendszerekben milyen változásokat okoztak a 20. század és a jelen városépítészeti-városfejlesztési törekvései, városideológiái, illetve a városi tér értelmezésével kapcsolatos elméletei. Mindezekén túl a kurzus választ keres azokra a kérdésekre is, hogy a városok térrendszerei miként válnak különféle társadalmi viszonyok és együttélési formák tükröképeivé, kulturális sajátosságok térbeli megnyilvánulásává, egymásra következő évszázadok újabb és újabb városeszményeinek lenyomataivá, művészi térkompozíciókká, épületek, tárgyak, közösségi hálózatok és szolgáltatások, természeti értékek komplex együttesévé, olyan együttesé tehát, mely a tervezőművészetek – legfőképpen az építészet, a tájépítészet, a design és a várostervezés – közös nagy feladatát jelentik. Fontos kérdéskört képeznek a városi anomáliák is: az, hogy miként veszíti el egy városrész intakt mivoltát, hogyan forgácsolódnak szét valaha nagyszerű városi térkompozíciók, hogyan alakítja át az ingatlanfejlesztési és várospolitikai gyakorlat egy település sajátos karakterét, térrendszerét, társadalmi összetételét, ökológiai állapotát, a lakóközösségek városhasználati szokásait és életminőségét. Az elemzések négy – a városi tér mibenlétének kérdésével szorosan összefüggő – kulcsfogalom köré fűződnek fel: városszövet, várossréteg, városkép, városeszme. Ma, amikor a városok világszerte egyre súlyosabb környezeti válsággal küzdenek, ez az elemzési szempontrendszer különösen fontosnak bizonyul.

Tanulási eredmények (fejlesztendő szakmai és általános kompetenciák):

Tudás:

1. Tájékozott a művészet-, építészet- és designtörténet és -elmélet főbb módszereit és elméleteit illetően.
2. Alapvető ismeretekkel rendelkezik a design és művészetek főbb elméleteiről, alapelveiről, stíluskorszakairól és irányzatairól, fontosabb alkotásairól.

Képesség:

1. Felismeri a design, a művészetek, média és építészet által felvetett és megoldott vagy megoldandó problémákat, reflektál azokra.
2. Értékeli a design- és művészeti koncepciókat.

Attitűd:

1. Kritikai érzékkel viszonyul a design és a művészetek történeti, valamint kortárs alkotásaihoz, a különböző tervezői/alkotói gyakorlatokhoz és eredményekhez.

A kurzus keretében feldolgozandó témakörök, témák:

Lásd fentebb a „Kurzus célja és alapelvei” rubrikát.

Tanulásszervezés/folyamatszervezés sajátosságai:

A kurzus részben előadásokból, részben a hallgatók által megtartott prezentációkból, illetve a hozzájuk kapcsolódó szakmai beszélgetésekből, vitákból áll. Az oktatói előadások a fentiekben részletezett kérdéskört járják körül elsősorban nemzetközi példák alapján. A hallgatói prezentációk témája az oktatói előadásokhoz kapcsolódik: egy-egy budapesti (esetleg más hazai városban található) városrész, városi terület, utca vagy tér komplex elemzése lesz a kurzus négy kulcsfogalma – „városszövet, városréteg, városkép, városeszme” – alapján. (A javasolt témákat lásd alább!)

A kurzus teljesítéséhez három feladat elvégzése szükséges:

- 1.) Hallgatói prezentációk a fentiek szerint. A hallgatók a kurzus kezdetekor közösen egyeztetett időpontokban, az október végi és novemberi órákon zajlanak majd. A körülbelül 30 perces prezentációknak mélyreható kutatómunkán, a vonatkozó szakirodalom feldolgozásán, illetve alapos terepvizsgálaton kell alapulnia, s informatív, gazdag képanyagot felvonultató vetítéssel kell összekapcsolódnia.
- 2.) Minden hallgatónak ki kell választania valamelyik hallgatótársa prezentációját és azt a prezentáció elhangzása után előszóban, 10 percben opponálnia kell, kérdéseket kell feltennie, gondolatokat kell hozzáfűznie. Javasolt a hozzászólásra való előzetes felkészülés: a prezentáló az óra előtt néhány nappal megküldheti az opponensnek a prezentációt és az előadás vázlatát/szövegét, akár közösen egyeztethetnek is.
- 3.) A hallgatók a prezentációk alapján egy darab 16.000–18.000 karakter terjedelmű, szakirodalmi hivatkozásokkal kiegészített és a felhasznált irodalom bibliográfiáját tartalmazó szemináriumi dolgozatot készítenek. A dolgozat terjedelme szóközökkel, de a hivatkozások és a bibliográfia nélkül számítható. A dolgozatokat egy közösen egyeztetendő 2026 januári határidőre kell beadniuk.

Értékelés:

A kurzus teljesítésének feltétele az órákon való elégséges mértékű részvétel (a maximális hiányzás az órák legfeljebb 30%-a lehet).

A 30 perces hallgatói prezentációnak mélyreható kutatómunkán, széleskörű szakirodalmi ismereteken és terepvizsgálatokon kell alapulnia, s informatív, gazdag képanyagot felvonultató vetítéssel kell összekapcsolódnia.

A hallgatóknak szeminárium

Az érdemjegy kiszámítása

A szeminárium

Ajánlott irodalom:

- Aldo Rossi: *A város építészete*. Bercsényi 28–30 (a BME építészhallgatóinak kiadványa), Budapest, 1986.
- Batár Attila–Locsmándi Gábor: *Városaink az ezredfordulón*. Európai Füzetek 6. 1999.
- Benkő Melinda–Fonyódi Mariann: *Glocal city. Kortárs európai városépítészet*. Terc Kiadó, Budapest, 2009.
- Déry Attila: *Pest története és művészete*. Terc Kiadó, 2005.
- Ferkai András szerk.: *Pest építészete a két világháború között*. Modern Építészettért Nonprofit Kft., Budapest, 2001.
- Ferkai András: *Buda építészete a két világháború között*. MTA Művészettörténeti Kutatóintézet, Budapest, 1995.
- Ferkai András: *Lakótelepek*. (A *mi Budapestünk* c. füzet sorozatban) Városháza, 2005.
- Frampton, Kenneth: *A modern építészet kritikai története*. Terc Kiadó, 2009.
- Gehl, Jahn: *Élhető városok*. Terc Kiadó, Budapest, 2014.
- Granasztói Pál: *Város és építészet*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1960.
- Gyáni Gábor: A városi mikroterek társadalomtörténete. *Tér és Társadalom* 4. (1990/1.) 1–13.
- Kerékgyártó Béla szerk.: *A mérhető és a mérhetetlen. Építészeti írások a 20. századból*. Typotex, Budapest, 2007.
- Körner Zsuzsa: *A telepszerű lakásépítés története Magyarországon, 1850-1945*. Terc Kiadó, Budapest, 2004.
- Körner Zsuzsa: *A városrendezési szabályozások története Magyarországon*. Műegyetemi Kiadó, Budapest, 2004.
- Körner Zsuzsa: *Városias beépítési formák, bérház- és lakástípusok*. Terc Kiadó, Budapest, 2010.
- Körner Zsuzsa–Nagy Márta: *Az európai és a magyar telepszerű lakásépítés története 1945-től napjainkig*. Urbanisztikai Füzetek 4., Terc Kiadó, Budapest, 2006.
- Le Corbusier: *A jövő nagyvárosai*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1968.
- Locsmándi Gábor: *Budapest az ezredfordulón. Értékek és érdekek*.
<http://www.c3.hu/~eufuzetek/konyvespolc/7locsmandi.html>
- Lukovich Tamás: *A posztmodern kor városépítészetének kihívásai*. Pallas Stúdió, Budapest, 2001.
- Major Máté–Osskó Judit: *Új építészet, új társadalom 1945–1978. Válogatás az elmúlt évtizedek építészeti vitáiból, dokumentumaiból*. Corvina, Budapest, 1981.
- Meggyesi Tamás: *A 20. század urbanisztikájának útvesztői*. Terc Kiadó, Budapest, 2005.
- Meggyesi Tamás: *A külső tér*. Urbanisztikai Füzetek 1., Műegyetemi Kiadó, Budapest, 2004.
- Meggyesi Tamás: *Városépítészeti alaktan*. Terc Kiadó, Budapest, 2009.
- Mumford, Lewis: *A város a történelemben*. Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1985.
- Perényi Imre: *A város központja. Tervezés és rekonstrukció*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1970.
- Peters, Paulhans: *A város az emberért. Védőbeszéd a városi élet mellett*. Corvina Kiadó, Budapest, 1978.
- Pogány Frigyes: *A szép emberi környezet*. Gondolat, Budapest, 1976.
- Pogány Frigyes: *Terek és utcák művészete. Történeti áttekintés*. Építésügyi Kiadó, Budapest, 1954.
- Preisich Gábor: *Budapest városépítésének története 1945–1990*. Tanulmányok. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1998.
- Preisich Gábor: *Budapest városépítésének története Buda visszavételétől a II. világháború végéig*. Terc Kiadó, Budapest, 2004.
- Vámossy Ferenc: *A Modern Mozgalom és a későmodern*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.
- Vidor Ferenc szerk., vál., bev.: *Urbanisztika. Válogatott tanulmányok*. Gondolat, Budapest, 1979.
- Vidor Ferenc: *Képek és képtelenségek a városok világáról*. Terc Kiadó, Budapest, 2004.

Egyéb információk:
Máshol/korábban szerzett tudás elismerése/ validációs elv:
Tanórán kívüli konzultációs időpontok és helyszín: